УДК 378.147

Глушак Оксана Михайлівна
викладач кафедри інформаційних технологій та математичних дисциплін
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна
oksana_glushak@ukr.net

СФОРМОВАНІСТЬ КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ФІЛОЛОГІЇ

Анотація. У статті розглянуто компоненти інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, професійно-технологічний, оцінково-результативний. Охарактеризовано когнітивний компонент інформаційної культури й описано експериментальне дослідження ефективності формування когнітивного компоненту інформаційної культури бакалаврів з філології. У результаті дослідження визначено, що у студентів експериментальних і контрольних груп рівні сформованості інформаційної культури за змістовим критерієм суттєво відрізняються: у студентів експериментальних груп виявлено високий і достатній рівні засвоєння навчального матеріалу, тоді як студенти контрольних груп продемонстрували достатній і середній рівні знань.

Ключові слова: інформатизація; інформаційно-комунікаційні технології; інформаційна культура; інформаційна культура бакалаврів з філології.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Процеси формування інформаційного суспільства зумовили значні зміни в суспільстві загалом й освіті зокрема. Інформаційно-комунікаційні технології все більше проникають у різні сфери життя, науки, освіти, виробництва, що вимагає відповідних знань і вмінь їх використовувати і цілеспрямованого формування інформаційної культури. Невід'ємною складовою підготовки студентів-філологів стало оволодіння інформаційно-комунікаційними технологіями і використання комп'ютера як прикладного інструментарію. Це зумовлює соціальну і педагогічну значущість проблеми формування інформаційної культури студентів-філологів, необхідність її розв'язання на сучасних методологічних і теоретичних засадах щодо нових цілей і можливостей освіти. Модернізація освіти спрямовується на підготовку кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, конкурентноздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, який вільно володіє своєю професією, здатного до ефективної роботи зі спеціальності на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні вагомий внесок у розроблення теоретико-методологічних положень формування інформаційної культури як складової професійної діяльності здійснили В. Биков, Р. Гуревич, М. Кадемія, А. Коломієць, Є. Полат та інші.

Проблемі формування інформаційної культури особистості приділили значну увагу такі вчені: А. Єршов, М. Жалдак, Ю. Зубов, В. Коган, А. Ракітов, Є. Семенюк, В. Уханов та інші. У сучасній науковій літературі приділяється особлива увага визначенню питань, пов'язаних з методологічними аспектами формування інформаційної культури в освітній діяльності вищої школи (А. Ашеров, Т. Бабенко, І. Захарова, Ю. Мілітарев, О. Суханов, І. Яглом та інші).

Згідно з довідковими джерелами, поняття «інформаційна культура» — уміння цілеспрямовано працювати з інформацією і застосовувати для її отримання, обробки і

© О.М.Глушак, 2014.

передавання, використовувати комп'ютерну інформаційну технологію, сучасні технічні засоби і методи [1].

У словнику термінів «інформаційна культура» (англ. Informationculture) розглядається як: 1) в широкому значенні — сукупність всіх цінностей в інфосфері, створених людством протягом історичного розвитку; 2) у вузькому — сукупність знань й умінь з ефективної інформаційної діяльності, тобто такої інформаційної діяльності, яка досягає поставленої цілі.

Вважаємо, що інформаційна культура вчителя є складовою культури педагога. Цей умовивід базується на результатах узагальнення дослідження Ю. Рамського. Тому визначення цього поняття повинно спиратися на аналіз поняття «інформаційна культура особистості» і «культура вчителя» [2].

На нашу думку, інформаційна культура бакалаврів з філології — це складова професійної культури, яка характеризує вміння працювати з інформаційними даними і використовувати для їх отримання, опрацювання та передавання інформаційно-комунікаційні технології, спрямовані на розв’язання професійних проблем і фахових завдань. Інформаційна культура бакалаврів з філології безпосередньо пов’язана з їхньою професійною діяльністю.

Мета статті: розглянути складові інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології й описати експериментальне дослідження формування когнітивного компоненту інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час дослідження було використано такі методи: аналіз теоретичних джерел дав можливість визначити складові інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології; порівняння дало змогу порівняти рівні сформованості когнітивного компоненту інформаційної культури у студентів контрольної й експериментальної груп; методи математичної статистики — для опрацювання, узагальнення й кількісного і якісного аналізу отриманих даних, для встановлення статистичної значущості результатів дослідження.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Оскільки зміст інформаційної культури майбутнього фахівця тісно пов’язаний із характером здійснюваної діяльності, а для майбутнього бакалавра з філології передусім із навчанням. Саме тому суттєвою складовою інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології є вміння ефективно застосовувати інформаційно-комунікаційні технології як у навчальному процесі, так і для самоосвіти.

Компонентами інформаційної культури бакалаврів з філології визначено: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, професійно-технологічний, оцінково-результативний (рис. 1).

Мотиваційно-ціннісний компонент — система особистісно-значущих і особистісно-цінних устремлінь, ідеалів, переконань, поглядів, позицій, які визначають ставлення до відбору, застосування і опрацювання інформації необхідної для вирішення професійних задач засобами ІКТ. Мотиваційно-ціннісна складова інформаційної культури бакалаврів з філології базується на усвідомленні майбутніми філологами не просто необхідності, а нагальної потреби у впровадженні ІКТ у навчально-виховний процес.

Когнітивний компонент — система знань, умінь та навичок з технічної, системної, програмної складової.

Професійно-технологічний компонент — комплекс умінь і навичок студентів із застосування засобів ІКТ у професійній діяльності. Знання санітарних умов і режимів безпечного використання технічних засобів навчання і стандартів, яким повинні відповідати технічні засоби навчання.

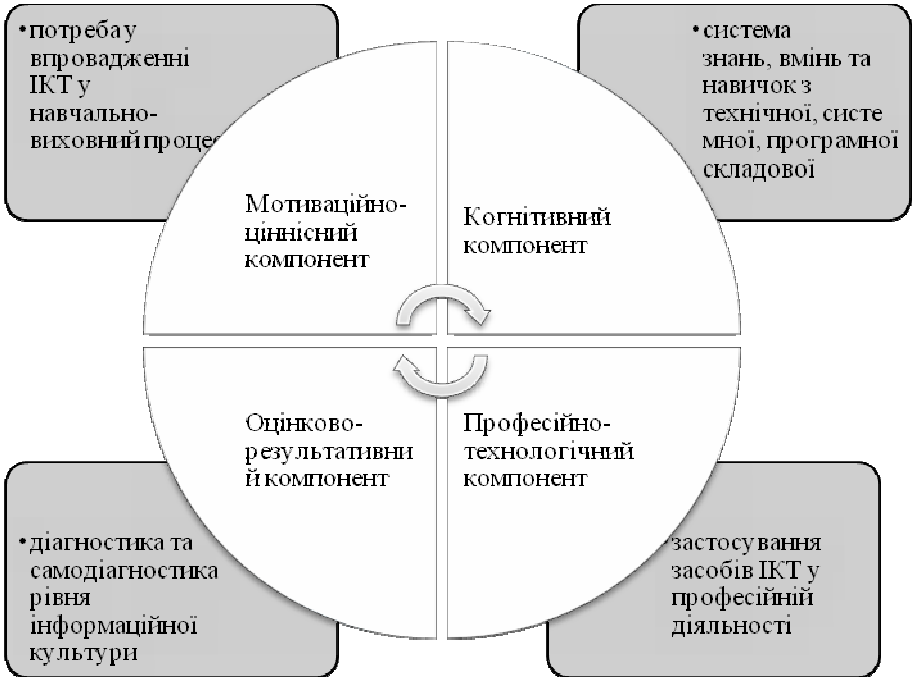

Рис. 1. Складові інформаційної культури бакалаврів з філології

Оцінково-результативний — відслідкування цілей, процесу та результатів своєї діяльності з присвоєння інформаційної культури

Представимо змістове наповнення когнітивного компоненту інформаційної культури бакалаврів з філології.

За основу когнітивного компоненту візьмемо складові інформаційної культури майбутніх учителів гуманітарних дисциплін, які виділила О. Значенко: технічна складова, системна складова, програмна складова [3].

1. Технічна складова включає в себе знання архітектури персонального комп'ютера, основних характеристик периферійних пристроїв, уміння та навички їх застосовувати. Технічна складова базується на сформованості таких знань, умінь та навичок:

- знати архітектуру і компоненти персонального комп'ютера;
- знати основні характеристики і призначення пристроїв введення, виведення;
- знати правила техніки безпеки під час роботи з технічними засобами навчання.

2. Системна складова визначається знаннями характеристик операційної системи, їх призначення і складових частин, об'єктів й елементів управляння. Для їх сформованості необхідно:

- знати основні характеристики різних операційних систем, їх призначення і складових частин;
- уміти працювати в середовищі операційної системи, здійснювати налаштування основних функціональних можливостей комп'ютера;

– уміти працювати з файловими менеджерами.

3. Програмна складова передбачає уміння роботи з прикладним програмним забезпечення загального і спеціального призначення:

– знати основні програми архівації, антивірусні й діагностуючі програми;
– уміти працювати з програмами-архіваторами, антивірусними і діагностуючими програмами;
– знати й уміти застосовувати стандартні програми операційної системи;
– знати і вміти застосовувати основні прикладні програми загального призначення (текстові редактори, електронні таблиці, системи опрацювання графічних даних, системи управління базами даних, програми для створення презентацій);
– знати основні поняття інформаційно-комунікаційних технологій;
– знати приклади прикладних програм спеціального призначення, які можна застосовувати у навчально-виховному процесі;
– знати типи педагогічних програмних засобів і розподіл їх за основними функціями в навчальному процесі;
– знати основні вимоги до електронних навчальних посібників;
– уміти створювати електронні навчальні посібники;
– знати проблеми й особливості дистанційного навчання;
– вуміти створювати дистанційні курси;
– уміти працювати в мережі Інтернет: налаштовувати роботу браузерів, здійснювати пошук у мережі Інтернет, користуватися основними ресурсами мережі Інтернет (електронна пошта, чати, вебінари, телеконференції, блоги, соціальні мережі, електронні бібліотеки, словники, перекладачі, бази даних, карти знань, вікі, і т. д.), застосовувати освітні ресурси мережі Інтернет у навчальному процесі;
– знати основні принципи роботи з аудіо і відео редакторами;
– уміти створювати навчальні відео- й аудіоматеріали;
– уміти створювати статичні й динамічні навчальні матеріали для подання на екран.

Отже, найважливішою задачею перед університетською освітою є формування інформаційної культури майбутнього фахівця. Інформаційна культура бакалавра з філології є складова професійної культури, яка характеризує вміння працювати з інформаційними даними і використовувати для їх отримання, опрацювання та передавання інформаційно-комунікаційні технології, спрямовані на розв'язання професійних проблем і фахових завдань і складається з мотиваційно-ціннісного, когнітивного, професійно-технологічного, оцінково-результативного компонентів.

Перевірка ефективності формування інформаційної культури бакалаврів з філології проводилась на основі порівняльного методу наукового дослідження шляхом співставлення вихідних і кінцевих даних.

Для одержання достовірних результатів педагогічного експерименту формування інформаційної культури бакалаврів з філології згідно вимог, поставлених до проведення науково-педагогічних досліджень, необхідно було:

– зафіксувати вихідний стан студентів експериментальної і контрольної груп, що брали участь в експерименті з мотиваційного, змістового, професійно-технологічного та оцінково-результативного критеріїв, які впливають на рівень сформованості в них інформаційної культури;
– простежити за динамікою формування інформаційної культури в експериментальній групі (ЕГ) і контрольній групі (КГ) під впливом контрольованої сукупності педагогічних умов та інших факторів навчання.

Способом формування вибіркової сукупності було обрано гніздовий метод, за одиницю відбору взято академічну групу. Академічні групи Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка напряму підготовки 6.020303 Філологія. Мова та література (іноземна — англійська), спеціалізація — друга іноземна мова (французька, німецька, китайська, італійська, іспанська, японська, турецька), кваліфікація відповідно до диплому — бакалавр філології, учитель іноземної мови та зарубіжної літератури було визначено як експериментальні. Академічні групи студентів напряму підготовки 6.020303 Філологія. Мова та література (іноземна — японська, китайська, італійська, німецька), спеціалізація — друга іноземна мова (англійська), кваліфікація відповідно до диплому — бакалавр філології, вчитель іноземної мови і зарубіжної літератури — як контрольні.

На узагальнення оцінки сформованості рівня інформаційної культури студентів генеральної сукупності необхідно вибрати вибіркову сукупність студентів. Необхідно зауважити, що на одержання статистично достовірних результатів суттєво впливає чисельність вибірки студентів. Мінімально необхідність чисельність вибірки студентів, за якої основні вибіркові параметри однозначно характеризують відповідні генеральні, визначимо з формули:, (1)

де n — кількість членів вибіркової сукупності, *t* — відомий коефіцієнт, *P* — статистична достовірність, a_0 — відома похибка, за якою оцінюється обсяг вибірки [4].

Розрахуємо n з похибкою $a_0 = 3\%$ і статистичною достовірністю *P* = 0,95 (*t*=1,96). Звідки, n =203. Таким чином, для отримання статистично достовірних даних найменший необхідний обсяг вибірки повинен бути не менше 203 студентів для контрольної й експериментальної груп.

Педагогічними умовами, що сприяють підвищенню рівня інформаційної культури майбутніх бакалаврів з філології у експериментальній групі є: формування потреби у студентів в оволодінні інформаційною культурою, забезпечення у них мотивації до вивчення і використання ІКТ під час навчання й у майбутній професійній діяльності; виховання потреби у студентів до постійного самовдосконалення рівня знань, умінь та навичок цілеспрямовано працювати з інформаційними джерелами й готовності застосовувати ІКТ, сучасні технічні засоби і методи під час здобуття професійної освіти й у майбутній діяльності; розроблення і впровадження навчально-методичного комплексу, який відповідає завданням формування інформаційної культури у студентів під час здобуття професійної освіти; здійснення системного моніторингу процесу формування інформаційної культури у бакалаврів з філології під час вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу; створення сприятливого інформаційного освітнього середовища, яке забезпечить ефективність формування інформаційної культури бакалаврів з філології у процесі вивчення дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу; індивідуалізація навчальної діяльності; модульна організація змісту навчального матеріалу; цілісність і неперервність процесу формування інформаційної культури студентів під час навчання у вищому навчальному закладі (ВНЗ) й у процесі професійної діяльності.

Наступним етапом аналітичної роботи було визначення рівня сформованості когнітивного компоненту інформаційної культури. До аналізу було залучено навчальні дисципліни інформаційно-комп'ютерного циклу, які є обов'язковими для вивчення студентами експериментальних і контрольних груп. Обсяг навчального матеріалу дисциплін «Інформаційні технології навчання» визначено як незалежну змінну даного дослідження. Основними показниками сформованості когнітивного компоненту інформаційної культури є знання архітектури і компонентів персонального комп'ютера; основних характеристик програмного забезпечення загального і спеціального

призначення; уміння працювати із засобами ІКТ з метою опрацювання інформаційних даних. Рівнями сформованості інформаційної культури бакалаврів з філології визначено як початковий, середній, достатній та високий.

Початковий рівень сформованості когнітивного компоненту інформаційної культури характеризується фрагментарними теоретичними знаннями й елементарними вміннями опрацьовувати інформацію (студент має епізодичну зацікавленість засобами ІКТ, несистематичне уявлення про можливості пошуку даних у глобальній мережі Інтернет; епізодично застосовує ІКТ для пошуку й опрацювання даних; елементарні навички роботи з ТЗН; володіє основними прийомами роботи з програмним забезпеченням загального призначення з незначною сторонньою допомогою; має фрагментарні знання санітарних умов і режимів безпечного використання ТЗН; має уявлення про психолого-педагогічні особливості застосування інформаційних технологій у професійній діяльності).

Середній рівень передбачає відтворення студентом навчальної інформації, операцій, дій, засвоєних ним у процесі навчання, що свідчить про володіння ним знаннями на репродуктивному рівні (студент має комплексні уявлення про можливості пошуку в глобальній мережі Інтернет; застосовує ІКТ для пошуку й опрацювання даних з незначною сторонньою допомогою; сформовані навички роботи з ТЗН; володіє основними прийомами роботи з програмним забезпеченням загального призначення і спеціального призначення; має комплексні знання санітарних умов і режимів безпечного використання ТЗН; має системні знання про психолого-педагогічні особливості застосування інформаційних технологій у професійній діяльності й уміє застосовувати ІКТ для розв’язання деяких завдань).

Достатній рівень характеризується вміннями виконувати основні операції, загальною методикою й послідовністю дій, яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінені або виконання цих дій доведено до автоматизму (студент має системні уявлення про можливості пошуку в глобальній мережі Інтернет; застосовує ІКТ для пошуку й опрацювання даних без сторонньої допомоги; сформовані навички роботи з ТЗН; володіє основними прийомами роботи з програмним забезпеченням загального призначення і спеціального призначення і доцільно застосовує для розв’язання навчальних завдань; має системні знання санітарних умов і режимів безпечного використання ТЗН; має системні знання про психолого-педагогічні особливості застосування інформаційних технологій у професійній діяльності й уміє доцільно застосовувати до розв’язання професійних завдань).

Високий рівень — передбачає здатність студента самостійно орієнтуватися в нових для нього завданнях, ситуаціях, скласти програму дій і виконати її для досягнення мети, пропонувати нові, невідомі йому раніше розв'язки, тобто його навчальна діяльність має дослідницький характер (студент має системні уявлення про можливості пошуку в глобальній мережі Інтернет; постійно застосовує ІКТ для пошуку та опрацювання даних; сформовані навички роботи з ТЗН; володіє основними прийомами роботи з програмним забезпеченням загального і спеціального призначення і доцільно застосовує для розв’язання навчальних завдань; має навички управління інформаційною системою в нестандартних ситуаціях; має системні знання санітарних умов і режимів безпечного використання ТЗН; має системні знання про психолого-педагогічні особливості застосування інформаційних технологій у професійній діяльності та вміє доцільно застосовувати до розв’язання нестандартних завдань; уміє збирати, опрацьовувати та інтерпретувати дані з проблем філологічних мовних знань засобами інформаційних технологій).

Для визначення рівня сформованості змістового компоненту було розроблено набір завдань лабораторних робіт, тестів для визначення теоретичного рівня знань до

кожної лабораторної роботи, контрольних запитань, модульних контрольних робіт, а також — підсумкового тесту з визначення рівня теоретичних знань з дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу. Оцінювання навчальних досягнень студентів експериментальної і контрольної груп здійснювалось за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю.

Для проведення тестів в експериментальній групі було використано модуль тестів системи Moodle. Кожна спроба студента автоматично перевіряється і викладач може схвалювати відповіді, надавати свій коментар. Кількість спроб для проходження кожного навчального тесту до лабораторної роботи обмежена 3 хв., час на проходження тесту — 10 хвилин. Викладач визначає базу запитань для генерації набору питань кожного тесту. Тестові запитання зберігаються в папках-категоріях для зручності генерації тесту. Тести автоматично оцінюються, переоцінюються, якщо питання в тесті змінюються. За певними налаштуваннями під час тестування можуть відображатися правильні відповіді. Залежно від теми кількість тестових запитань кожного тексту перебувало в межах від 10 (навчальний тест до лабораторної роботи) до 30 (модульна контрольна робота).

Про результати виконання лабораторних робіт студенти експериментальної групи звітували перед викладачем в очній формі, попередньо надіславши виконане завдання в систему. Отже, аналіз результатів сформованості змістового компоненту інформаційної культури в експериментальній і контрольній групах було проведено на підставі: комп'ютерного тестування кожного студента за всіма темами, за допомогою системи Moodle і звітності з виконання лабораторних робіт.

Формувальним етапом експерименту було охоплено 267 студентів: 117 студентів КГ та 150 студентів ЕГ. Відзив становить 96,74 %.

У табл. 1 подано статистичні дані, отримані на початку формувального етапу експерименту.

Таблиця 1

Результати оцінки рівня сформованості когнітивного компоненту інформаційної культури на початку формувального етапу експерименту

Рівні	КГ	ЕГ	КГ, %	ЕГ, %
Початковий	30	31	25,64	20,67
Середній	33	26	28,21	17,33
Достатній	40	65	34,19	43,33
Високий	14	28	11,97	18,67

Отримані дані засвідчують, що високий рівень сформованості змістового компоненту інформаційної культури притаманний 18,67 % студентам ЕГ і 11,97 % КГ, достатній рівень — 43,33 % ЕГ і 34,19 % КГ, середній рівень — 17,33 % ЕГ і 28,21 % КГ, початковий рівень — 20,67 % студентам ЕГ і 25,64 % студентам КГ.

З метою статистичної перевірки факту рівності теоретичної обізнаності студентів усіх груп, під час вступного контролю використано критерій χ^2, оскільки для даних, які вимірюються в порядковій шкалі доцільно застосовувати критерій однорідності χ^2.

Визначимо в контексті аналізу статистики гіпотези:

H_0 — стверджує наявність значних відмінностей у навчальних досягнень студентів груп;

H_1 — стверджує відсутність значних відмінностей навчальних досягнень

студентів груп.

Визначення статистики критерію χ^2 проведено за формулою.

$$\chi^2 = \frac{1}{n_1 \cdot n_2} \sum_{i=1}^{k} \frac{(n_1 Q_{1i} - n_1 Q_{2i})^2}{Q_{1i} + Q_{2i}}, \quad (2)$$

де:

- n_1, n_2 — межі вибірок;
- Q_{1i}, Q_{2i} — кількість елементів відповідних вибірок, що відносяться до *i*-того рівня;
- k — кількість рівнів.

Зроблена підстановка значень до формули дала можливість отримати величину статистики критерію для рівнів змістового компоненту студентів груп ЕГ і КГ $\chi^2 = 7{,}5$

За рівня значущості α=0,05 критичне значення для чотирьох рівнів дорівнює 9,49. Визначені дані статистики $\chi^2 = 7{,}5$ не перевищують критичного значення 9,49. Отже, відповідно до правил ухвалень рішень, отримані значення спростовують гіпотезу H_0 й дають підстави для прийняття гіпотези H_1, яка стверджує відсутність значних відмінностей у рівнях навчальних досягнень студентів ЕГ і КГ, тобто групи студентів ЕГ і КГ належать до однієї генеральної сукупності.

Наприкінці вивчення курсу було здійснено підсумковий контроль у формі підсумкового тестового випробування, а також аналіз результатів виконання лабораторних робіт.

Результати оцінки рівня сформованості когнітивного компоненту інформаційної культури після формувального етапу експерименту подано в табл. 2.

Таблиця 2

Результати оцінки рівня сформованості змістового компоненту інформаційної культури на після формувального експерименту

Рівні	КГ	ЕГ	КГ, %	ЕГ, %
Початковий	29	25	24,79	16,67
Середній	25	26	21,37	17,33
Достатній	50	59	42,74	39,33
Високий	13	40	11,11	26,67

Унаслідок проведення експерименту отримані результати свідчать про ефективність експериментальної перевірки з формування змістового компоненту інформаційної культури. Так, кількість студентів з високим рівнем сформованості змістового компоненту в ЕГ — 26,67 %, в КГ — 11,11 %, на достатньому рівні цей показник становить 39,33 % у студентів ЕГ і 42,74 % у студентів КГ, на середньому рівні сформованості 17,3 % респондентів ЕГ і 21,37 % КГ, початковий рівень мають 16,67 % студентів ЕГ і 24,79 % КГ.

Для перевірки істинності гіпотез H_0, H_1 було застосовано критерій χ^2:

H_0 — стверджує наявність значних відмінностей у рівні сформованості змістового компоненту інформаційної культури студентів експериментальної і контрольної груп;

H_1 — стверджує відсутність значних відмінностей у рівні сформованості змістового компоненту інформаційної культури студентів експериментальної і контрольної груп.

Визначення статистики критерію $\chi^{2`}$ проведено за формулою (2).

Зроблена підстановка значень до формули дала можливість отримати величину статистики критерію для рівнів змістового компоненту студентів груп ЕГ і КГ $\chi^2 = 10{,}9$

За рівня значущості α=0,05 критичне значення для чотирьох рівнів дорівнює 9,49. Визначені дані статистики $\chi^2 = 10{,}9$ перевищують критичне значення 9,49. Отже, відповідно до правил ухвалень рішень, отримані значення спростовують гіпотезу H_1 й дають підстави для прийняття гіпотези H_0, яка стверджує, що результат підготовки експериментальної групи за експериментальною формою підготовки позитивно впливає на рівень навчальних досягнень студентів.

Після формувального етапу експерименту значно змінилися показники когнітивного компоненту інформаційної культури при вивченні теми «Застосування мережних та Інтернет ресурсів у навчально-виховному процесі». Так, в експериментальній групі зменшилась кількість студентів, що мала початковий (на 7,98 %) і середній рівень (на 10,01 %), а збільшилась кількість студентів, що мають достатній (на 10,34 %) і високий рівень (на 7,65 %). У контрольній групі показники змінилися так: кількість студентів, що мали початковий, середній та високий рівні сформованості змістового компонента інформаційної культури зменшилась відповідно на 11,14 %, 17,08 % та 14,93 %, а кількість студентів з достатнім рівнем сформованості за змістовим критерієм зросла на 43,16 %.

Аналіз рівнів сформованості когнітивного компоненту інформаційної культури під час вивчення теми «Створення навчально-методичних матеріалів засобами текстового редактора» показує, що в ЕГ і КГ показники рівнів сформованості змінилися. Зокрема, кількість студентів, що мали початковий і середній рівень зменшилися: в ЕГ на 19 % і 10,01 % відповідно, у контрольній — на 15,82 % і 0,01 % відповідно, а кількість студентів, що мали достатній і високий рівень — збільшилась у ЕГ на 22,32 % і 6,69 % відповідно, у КГ достатній рівень збільшився на 21,82 %, а високий зменшився на 6,01 %.

Дані аналізу зміни показників вияву інформаційної культури за змістовим критерієм свідчать, що на високому рівні сформованості когнітивного компоненту під час вивчення теми «Створення навчально-організаційних матеріалів засобами електронних таблиць» знаходяться 18,67 % студентів ЕГ і 6,84 % КГ (на констатувальному етапі — 8,99%), на достатньому рівні зазначений компонент розвинений у 43,33 % студентів ЕГ і 50,43 % КГ (на констатувальному етапі — 36,33 %), на середньому рівні визначили свої знання 17,33 % респондентів ЕГ і 22,22 % КГ (на констатувальному етапі — 18,35 %), на початковому рівні змістового компоненту оцінили 20,67 % ЕГ і 20,51 % КГ (на констатувальному етапі — 36,33 %).

Аналіз даних зміни показників вияву когнітивного компоненту інформаційної культури показує, що в експериментальній групі переважає достатній (32%) та високий (36%) рівень сформованості когнітивного компонента інформаційної культури, а в контрольній групі – середній (30,77%) та достатній (35,04%) рівень.

Аналізуючи рівні сформованості когнітивного компоненту під час вивчення теми «Створення навчально-організаційних матеріалів засобами систем ділової графіки» бачимо, що на високому рівні сформовано когнітивний компонент інформаційної культури у 28 % в ЕГ і в 19,66 % студентів КГ (на констатувальному етапі — 8,99%), на достатньому рівні — у 34,67 % студентів ЕГ і 10,26 % КГ (на констатувальному етапі — 45,69 %), на середньому рівні визначили когнітивний компонент інформаційної культури 18,67 % респондентів в ЕГ і в 14,56 % КГ (на констатувальному етапі —

36,33%), на початковому рівні було оцінено у 18,67 % студентів ЕГ і в 55,56 % студентів КГ (на констатувальному етапі — 8,99 %).

Порівняння узагальнених результатів рівнів сформованості інформаційної культури за змістовим критерієм до і після формувального етапу експерименту подано у табл. 3.

Таблиця 3

Результати оцінки рівня сформованості інформаційної культури за змістовим критерієм до і після формувального етапу експерименту

Рівні	$ЕГ_1$	$ЕГ_2$	$КГ_1$	$КГ_2$
Початковий	20,67	16,7	25,64	24,79
Середній	17,33	17,3	28,21	21,37
Достатній	43,33	39,3	34,19	42,74
Високий	18,67	26,7	11,97	11,11

Як видно з табл. 3, кількість студентів, які мають високий рівень сформованості когнітивного компоненту в експериментальній групі зросла на 8,03 %, у КГ — зменшилась на 0,86 %, на достатньому рівні зазначений показник знизився на 4,03 % в ЕГ, і збільшився на 8,55 % у КГ, на середньому рівні показники зменшились і в ЕГ і в КГ відповідно на 0,03 % і 6,84 % і на початковому рівні показники зменшилися на 3,97 % в ЕГ і лише на 0,85 % у КГ. Графічне представлення результатів відтворено на рис. 2.

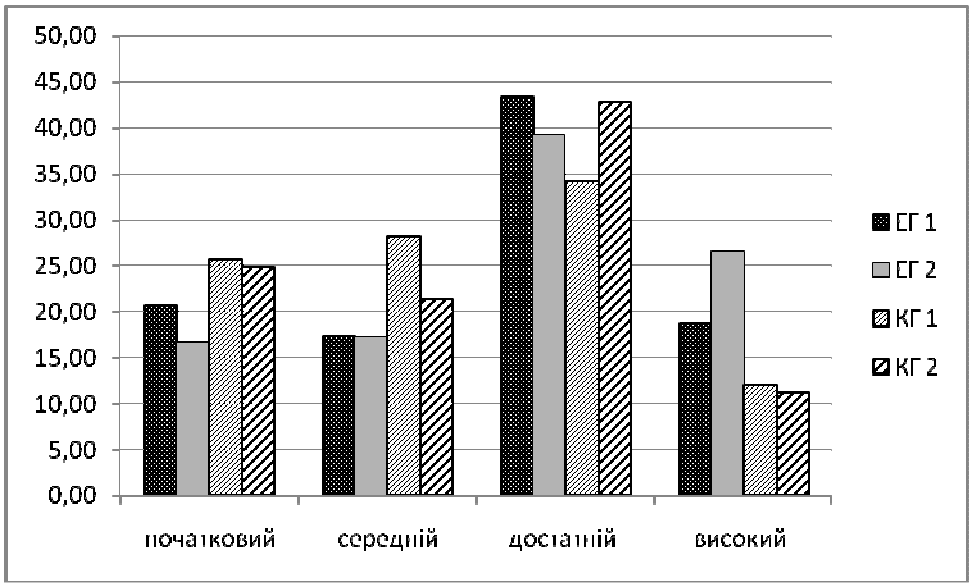

Рис.2. Порівняльні дані рівнів інформаційної культури за змістовим критерієм до і після формувального етапу експерименту

Як видно з діаграми, у студентів експериментальної групи переважає високий і достатній рівні сформованості когнітивного компоненту, а в студентів контрольної групи — достатній і середній.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Результати експерименту показали, що у студентів експериментальних і контрольних груп рівні сформованості інформаційної культури за змістовим критерієм суттєво відрізняються: у студентів експериментальних груп під час оцінювання їх рівня знань, умінь та навичок після вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні технології навчання» виявлено високий і достатній рівні засвоєння навчального матеріалу, тоді як студенти контрольних груп продемонстрували достатній і середній рівні знань.

Відповідно до наведених результатів, фіксуємо високоякісну підготовку в експериментальній групі, до якої були залучені бакалаври з філології під час викладання дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу. Це, на наш погляд, пояснюється: якістю змісту навчання, доцільністю добору змісту, форм та методів підготовки й інформаційного освітнього середовища, що сприяло формуванню інформаційної культури.

Перспективи майбутніх наукових розвідок вбачаємо у дослідженні потенціалу сервісів web 3.0 для удосконалення змісту, форм та методів підготовки студентів до застосування ІКТ у навчально-виховному процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пройдаков Е. М. Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування / Е. М. Пройдаков, Л. А. Теплицький. — 2-ге вид. — К. : Видавничий дім «СофтПрес», 2006. — 824 с.
2. Рамський Ю. С. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя математики — одна з найважливіших цілей його професійної підготовки / Ю. С. Рамський // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб. наукових праць / Ред. рада. — К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. — № 14. — С. 37–42.
3. Значенко О. П. Формування інформаційної культури майбутніх учителів гуманітарних дисциплін: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / О. П. Значенко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К., 2005. — 24 с.
4. Совгіра С. Методика проведення педагогічного експерименту [Електронний ресурс] / С. Совгіра // Проблеми підготовки сучасного вчителя. — 2010. — № 2. — Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppsv/2010_2/files/38-45.pdf.

Матеріал надійшов до редакції 04.02.2014 р.

СФОРМИРОВАННОСТЬ КОГНИТИВНОГО КОМПОНЕНТА ИНФОРМАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ БАКАЛАВРОВ ФИЛОЛОГИИ

Глушак Оксана Михайловна
преподаватель кафедры информационных технологий и математических дисциплин
Киевский университет имени Бориса Гринченко, г. Киев, Украина
oksana_glushak@ukr.net

Аннотация. В статье рассмотрены компоненты информационной культуры будущих бакалавров филологии: мотивационно-ценностный, когнитивный, профессионально-технологический, оценочно-результативный. Охарактеризовано когнитивный компонент информационной культуры, описано экспериментальное исследование формирования когнитивного компонента информационной культуры бакалавров филологии. В результате исследования установлено, что у студентов экспериментальных и контрольних групп уровни сформированной информационной культуры по смысловому критерию существенно отличаются: у студентов экспериментальных групп определен высокий и достаточный

уровни усвоения ученого материала, тогда как студенты контрольних групп продемонстрировали достаточный и средний уровни знаний.

Ключевые слова: информатизация; информационно-коммуникационные технологии; информационная культура; информационная культура бакалавров филологии.

FORMATION OF COGNITIVE COMPONENT OF INFORMATION CULTURE OF FUTURE BACHELOR OF PHILOLOGY

Oksana M. Glushak
teacher of the Department of information technology and mathematic sciences
Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine
oksana_glushak@ukr.net

Abstract. The article describes the components of the information culture of the future bachelors of philology: motivational-evaluative, cognitive, professional-technological, evaluative-effective. It is characterized the cognitive component of information culture, described experimental study of formation of the cognitive component of the information culture bachelors of philology. The study has found out that the levels of formed information culture by semantic criteria of the students of the experimental and control groups are differed greatly: the students of the experimental groups defined high and adequate levels, while students of control groups demonstrated adequate and the average levels of knowledge.

Keywords: informatization; information and communication technologies; information culture; information culture bachelors philology.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Projdakov E. M. English-Ukrainian Dictionary of computing, the Internet and programming / E. M. Projdakov, L. A. Teply`cz`ky`j. — 2-gevy`d. — K. : Vy`davny`chy`j dim «SoftPres», 2006. — 824 s.
2. Rams`ky`j Yu. S. Formation of information culture of the future teacher of mathematics — one of the most important objective so fits professional training / Yu. S. Rams`ky`j // Naukovy`jchasopy`s NPU imeni M. P. Dragomanova. Seriya № 2. Komp'yuterno-oriyentovanisy`stemy`navchannya : Zb. naukovy`xpracz` / Red. rada. — K. : NPU imeniM.P.Dragomanova, 2009. — № 14. — S. 37–42.
3. Lukashhuk M. M. Didactic conditions of use of new information technologies in teaching biology and chemistry for medical colleges Dy`s... kand. ped. nauk: 13.00.04 / M. M. Lukashhuk. — Ternopil`, 2007. — 215 s.
4. Sovgira S. Methods of teaching experiment [online] / S. Sovgira // Problemy`pidgotovky`suchasnogovchy`telya. — 2010. — № 2. — Available from : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppsv/2010_2/files/38-45.pdf.